KULTUR STYRELSEN

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

STEGE GAMLE RÅDHUS

VORDINGBORG KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	08.02.2011
Besigtiget af:	Mia Kroer Ræbild
Journalnummer:	2011-7.82.07/390-0001
Kommune:	Vordingborg Kommune
Adresse:	Storegade 39, 4780 Stege
Betegnelse:	Stege gamle Rådhus
Fredningsår:	1971
Omfang:	*Forhuset (1853-54 af Gottlieb Bindesbøll).*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Stege Gamle Rådhus ligger på hjørnet af Rådhusgade og Storegade, byens middelalderlige øst-vest gennemfartsvej, hvor gaderummet udvides til Torvets trekantede pladsdannelse.

Stege Gamle Rådhus er et grundmuret forhus i to etager med teglhængt, opskalket heltag og svungne gavlkamme med pinakler. Midt på facaden er et ottekantet tårn i tre etager med kobberdækket løgkuppelspir. Over en sort sokkel af granitkvadre er facaden opmuret i blank mur af røde sten med lyse bånd af kridtsten og med profilerede vinduesbånd og hovedgesims trukket i puds. Underetagen og gavltrekanten har torammede vinduer, mens overetagen har klassicistiske korspostvinduer. Tårnets skrå sider har étfags vinduer. Alle vinduer er brunmalede. Øverst i tårnet er placeret et ur. Tre granittrin fører op til en fyldingsdør af lakeret egetræ med overvindue samt en profileret indfatning og trekantfronton i gulmalet puds. De øvrige sider er som frontfacadens, dog har gårdsiden et svagt fremspringende midtparti med en fyldingsdør, to énrammede vinduer og et trefagsvindue, alt brunmalet. Tagrender og nedløb er af kobber.

Sammenbygget med forhuset er en lav, muret mellembygning, en pudset garagebygning og en halvandenetages, grundmuret arrestbygning, begge med halvtag, de er ikke omfattet af fredningen og er derfor ikke beskrevet.

Stege Gamle Rådhus er indrettet til kontorer. Den oprindelige rumstruktur med en centreret hovedtrappe, placeret mod gården, og hovedsale, placeret på første sal, er bevaret, ligesom mange af de oprindelige bygningsdetaljer. Indvendigt står bygningen mestendels med en traditionel materialeholdning; pudsede vægge og lofter samt trægulve. I tagetagen er der to ældre gavlværelser, og der er undertag af banevarer.

BYGNINGSHISTORIE

Byens rådhus lå oprindeligt midt i Storegade, umiddelbart øst for Torvet. Det blev hærget af svenskerne i 1659 og derefter nedrevet. I 1854 blev Stege Gamle Rådhus opført efter tegninger af M.G. Bindesbøll. På dette sted lå før 1853 en købmandsgård, der efter alt at dømme undgik den store bybrand i 1774, og hvis samlede ejendom også omfattede den nuværende sprøjtehusgrund, matriklen bag arrestbygningen.

I 1902-03 blev der lagt el ind i bygningen og i 1966 blev der indlagt centralvarme. Arresten blev benyttet indtil 1966. I 1968, efter at Møn Kommune blev dannet, fungerede Det Gamle Rådhus som politistation, og detentionen i stueetagen blev indrettet tillige med tekøkken, garderobe og toilet, i det der oprindeligt var ét stort rum.

I 1973 blev Møn retskreds nedlagt, og retskredsen blev lagt ind under Vordingborg, men der var stadig bitingsted i Stege, og Bindesbølls tinghus blev stadig anvendt til foged- og skiftesager. Omkring 1995 blev taget omlagt.

KILDER

Stege inden for voldene, Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, Møn Kommune, 1981.
Danmarks tinghuse, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2006.
http://danmarksborgcenter.dk/2011/01/10/sandheder-og-skr%c3%b8ner-lokaliteter-og-steder/

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Stege Gamle Rådhus miljømæssige værdi knytter sig til, at den er en central bygning i Storegades meget lange og snoede forløb igennem byen. Bygningens signifikans i byens understreges dels ved dens arkitektur, men også i høj grad af dens beliggenhed ved Torvets udvidelse af Storegade tillige med andre prominente bygninger.

Set fra Rådhusgade ligger Stege Gamle Rådhus for enden af gaden og afslutter, sammen med teglmuren mod gården, der også har lyse bånd af kridtsten, gadeforløbet med sit store og detaljerige volumen, set i forhold til gadens øvrige mere beskedne én etages byhuse.

KULTURHISTORISK VÆRDI

Stege Gamle Rådhus kulturhistoriske værdi knytter sig til bygningens oprindelige funktion som rådhus, retssal og arresthus,

der tilsammen udgjorde den lovgivende og den dømmende magt. At Stege Gamle Rådhus sidenhen fungerede som politistation, fuldender treenigheden med den udøvende magt, dette giver sig til udtryk i den senere indrettede detention, hvor revledøren med glughul stadig er bevaret.

Bindesbøll opførte Stege Gamle Rådhus i nederlandsk renæssancestil, med de repræsentative sale (byrådssalen og retssalen) på første sal mod gaden og birummene orienteret mod gården, tillige med en tilnærmelsesvis symmetrisk og funktionelt betinget grundplan, eksempelvis er der direkte adgang mellem retssalen og arrestbygningen via en kvartsvingstrappe, således at den dømte kunne føres til og fra arresten uden at møde de pårørende.

Igennem arkitekturen er tillige valgt et bevidst slægtskab med Stege Kirke og Mølleporten, og anvendelsen af det egnskarakteristiske materiale, kridtsten, har kulturhistorisk værdi, idet det understreger Stege Gamle Rådhus samhørighed med byens øvrige prominente bygninger, der karakteriseres ved deres vandrette lyse bånd af kridtsten.

ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Stege Gamle Rådhus knytter sig til bygningens imposante arkitektur, der understreges af bygningens velproportionerede ydre med ubrudt, heltag og svungne gavlkamme samt de symmetriske og historicistiske facader med et let fremskudt, ottekantet tårn i tre etager med kobberdækket løgkuppelspir, urfelt og rundbuede glamhuller, vandrette bånd af kridtsten, profilerede vinduesbånd samt den profilerede indfatning med trekantfronton omkring fyldingsdøren i egetræ. Tillige er der værdi i kontrasten imellem gavle og facades monumentalitet og pompøse udtryk, understreget af gavlkammene og tårnet, og gårdsidens mere enkle udformning og udtryk.

Bygningens traditionelle materialevalg: facader i rød blank mur med horisontale bånd i kridtsten, sokkel af granitkvadre, de pudsede gesimser og bygningsdetaljer, de brunmalede ældre vinduer og døre samt den røde vingetegl udgør en selvstændig værdi.

Forskellen i størrelsen og udformningen af underetagens og overetagens vinduer gør det muligt udefra at aflæse bygningens indre, idet de højeste vinduer sidder i førstesals højde og derved markerer etagens vigtighed med byrådssal og retssal.

Indvendigt knytter den arkitektoniske værdi sig til Stege Gamle Rådhus enkle og oprindelige, symmetriske planløsning med en gennemgående forstue med en bred toløbstrappe til første sal placeret

modsat indgangen, mindre kontorer placeret på hver side af forstuen, og byrådssal og retssal placeret på hver side af det mellemliggende tårnværelse, anvendt som forstue til de repræsentative sale. Kontorer og øvrige birum er også på første sal placeret mod gården. Under hovedtrappen, på hver side af udgangen til gården, er placeret et toilet, således at hver en krog af bygningen udnyttes.

Den arkitektonisk værdi ses tillige i bygningsdetaljerne; forstuens ølandsflisegulv, de oprindelige fyldingsdøre med to aflange fyldinger omkring en smal midterfylding, messinggreb, gerichter, høje fodpaneler, profilbånd i brystningshøjde, stuk med hulkehl på første sal og bræddegulvene.

BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I Stege Gamle Rådhus ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til den ubrudte tagflade med svungne gavlkamme, det ottekantede tårn med løgkuppelspir, urfelt og glamhuller samt den symmetriske facade med detaljer, herunder vandrette bånd af kridtsten, profilerede vinduesbånd, hovedgesims og indfatning med trekantfronton samt de ældre vinduer og fyldingsdøre. Tillige kontrasten imellem gavle og facades monumentalitet og gårdsidens mere enkle udtryk. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

I Stege Gamle Rådhus indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den delvist bevarede, oprindelige planløsning med en central, gennemgående forstue med trappe, og på første sal retssal og byrådssal, samt de oprindelige bygningsdetaljer; herunder fyldingsdøre med gerichter og messinggreb, høje fodpaneler og profilbånd i brystningshøjde samt førstesalens finere stuk med hulkehl. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

ANBEFALINGER

Det anbefales at man undersøger M.G. Bindesbølls oprindelige farvesætninger i bygningen, når vægge, døre og træværk skal males, idet Bindesbøll var en arkitekt, der lagde stor vægt på og sjæl i farvesætning.